

Kaderrichtlijn Water

Standaardmotivering Weersextremen Artikel 4, lid 5 KRW

Deze standaardmotivering is onderdeel van een reeks standaardmotiveringen gericht aan de provincies, waterschappen en het ministerie van IenW (en de daarbij werkzame KRW-beleidsmedewerkers, waterkwaliteitsexperts en juristen) met als doel hen te faciliteren bij een beroep op de uitzonderingsmogelijkheden van de Europese Kaderrichtlijn Water in de stroomgebiedbeheerplannen die van kracht worden op 22 december 2027.

De standaardmotiveringen zijn opgesteld in het kader van het interbestuurlijke KRW-impulsprogramma. In het KRW-impulsprogramma werken Rijk, provincies en waterschappen samen om in 2027 aan de Kaderrichtlijn Water te kunnen voldoen. Deze standaardmotivering is in het Bestuurlijk Overleg KRW van 5 maart 2026 vastgesteld en kan nu als werkversie in de praktijk gebruikt worden. Op basis van nieuwe inzichten in het Europese en het landelijke traject richting eind 2027 kan de standaardmotivering nog worden geactualiseerd.

Standaardmotivering doelverlaging vanwege <invullen: Weersextremen> (artikel 4, lid 5 KRW: niet haalbaarheid)

Standaardmotivering Weersextremen (artikel 4 lid 5 KRW)

In dit document staat de standaardmotivering die gebruikt kan worden bij een beroep op artikel 4 lid 5 KRW (doelverlaging), waar het gaat om het niet bereiken van een KRW doel vanwege weersextremen (droogte, watertemperatuur en/of afspoeling door neerslagextremen). In dit document vindt u eerst onder 'Inhoud standaardmotivering' de teksten die overgenomen en vervolgens ingevuld kunnen worden. De toelichting is bedoeld ter verduidelijking van de in te vullen velden en te gebruiken teksten voor de opsteller, en hoeft derhalve niet overgenomen te worden.

Inhoud standaardmotivering

<< toe te passen in een specifiek KRW-waterlichaam waarin een KRW-doel niet bereikt is vanwege weersextremen (droogte, watertemperatuur en/of afspoeling door neerslagextremen).

Krw oppervlaktewaterlichaam: <naam waterlichaam>

Voor <invullen: stof/kwaliteitselement> is het KRW-doel niet bereikt. Voor deze stof/dit kwaliteitselement wordt een minder strenge doelstelling vastgesteld (de uitzondering van art. 4 lid 5 KRW), te weten de huidige toestand, omdat het bereiken van het KRW-doel niet haalbaar is vanwege een natuurlijke gesteldheid, namelijk significante <invullen: droogte, watertemperatuur en/of afspoeling door neerslagextremen>. Deze weersextremen hebben een significant negatieve invloed op de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen die met de kennis ten tijde van doelbepaling niet voorzien konden worden want <invullen: o.b.v. (statistische) analyse van temperatuur en debietgegevens van periode 2012-2017 t.o.v. 2018-2025¹>. <Invullen: indien kwaliteitselement vis in R-type waterlichaam dan deze tekst toevoegen: het KNMI 2023 scenario's wijzen er bovendien op dat ervaren toename in jaren met hoge neerslagtekorten doorzetten en neerslagtekort vooral toeneemt in de vismigratieperiode in het voorjaar.> Dit heeft geleid tot het niet tijdig halen van <kwaliteitselement>.

De volgende maatregel(en) is/zijn uitgevoerd: <invullen: maatregelen die uitgevoerd zijn voor het halen van de doelstelling >. Hiermee is het volledige maatregelenpakket zoals opgenomen in SGBP3 tot uitvoering gebracht.

Er treedt geen verdere achteruitgang op in de toestand van het waterlichaam <In het ongunstige geval dat achteruitgang voorzienbaar is dan volgende formulering gebruiken in plaats van voorgaande zin 'Al het mogelijke wordt gedaan om achteruitgang te voorkomen.'>. Daarmee wordt voor deze stof/dit kwaliteitselement wel aan de KRW voldaan, ook al is het KRW-doel niet bereikt.

¹ Denk aan korte onderbouwing met verwijzing naar achtergronddocument a.d.h.v. één of meer van de kritische parameters die in de motivering worden genoemd:

Stappenplan & motivering - Achtergrond

1. Aanpak en toepassing

In de vorige planperiode (SGBP3) zijn de significant negatieve effecten van klimaatverandering op de biologische toestand van bepaalde waterlichamen duidelijk geworden. Vooral R-typen beeksystemen op (hogere) zandgronden zijn kwetsbaar gebleken voor de langdurige droge en warme voorjaar en zomers die zijn opgetreden in 2018, 2019, 2020, 2022 en 2025. Een individuele zomer is niet statistisch afwijkend maar de periode 2018-2025 kan wel duidelijk/significant verschillen van voorgaande periode 2012-2017 op kritische parameters die bepalend kunnen zijn voor het behalen van kwaliteitselementen. Eén of meerdere parameters uit onderstaande lijst kunnen gebruikt worden ter onderbouwing. Parameters 1 t/m 3 voor debieten, parameters 4 en 5 voor temperatuur en mogelijk een parameter 6 voor het gecombineerde effect:

1. Neerslagtekort

- a. Maximum neerslagtekort per jaar

2. Debiet

- a. Lage debieten
 - Omvang: Het gemiddelde van juli t/m september
 - Omvang: 4% percentiel van elk jaar als maat voor lage afvoeren. Lage afvoeren die ca 2 weken per jaar voorkomen, de percentielwaarde 4% is de waarde die 14,6 dagen per jaar wordt onderschreden.
 - Duur: maximaal aantal achtereenvolgende dagen ¼ mediane zomerafvoer à drempelwaarde nader te specificeren obv gebeurtenissen.
 - Benadering aantal dagen afvoerloosheid beken – definitie van stagnant: stroomsnelheid minder dan 1 cm/s, omzetten naar debiet via het natte profiel. Alternatief met vaste drempelwaarde: afvoer <100 l/s bij gestuwde grotere beken en <10 l/s bij kleine ongestuwde beken.
- b. Hoge debieten
 - Omvang: 96% percentiel van elk jaar als maat voor hoge afvoeren. Hoge afvoeren die ca 2 weken per jaar voorkomen, percentielwaarde 96% wordt 14 dagen per jaar overschreden.
 - Omvang: Ratio piekafvoer / basisafvoer per jaar (benaderen met ratio 96% / 4%?)
 - Aantal gebeurtenissen: elk jaar tellen hoe vaak het debiet boven de drempelwaarde 4 (of 8) keer de basisafvoer komt.

3. Aparte analyse voor droogval

- Lengte-aandeel van het waterlichaam met droogval bepalen obv droogvalkaart 2018.
- Nagaan of er een relatie is tussen het aandeel met droogval en de EKR score (verandering sinds 2018).

4. Temperatuur

- Aantal waarnemingen per jaar van $T > 25$ graden
- Aantal waarnemingen per jaar van $T > 20$ graden
- Percentielenvergelijking (t-toets 2010-2017 versus 2028-2025) → zoeken naar percentiel (10%-15%-20%)
- Gemiddelde temperatuur in voorjaar, zomer en winter. Voorjaar: maart t/m mei. Zomer: juni t/m augustus. Winter: december t/m februari.
- Aantal metingen $T < 5$ graden (optionele onderzoeksvraag)
- Waar continuumetingen beschikbaar zijn, kun je voor dat specifieke waterlichaam ook kijken naar:
 - o Verandering in dagmaxima
 - o De duur van gebeurtenissen met $T > 25$ en $T > 20$
 - o Correlatie tussen Temperatuur statistiek en EKR score.

5. **Zuurstof**

Zie temperatuur, met onderstaande drempelwaarden

- Aantal waarnemingen met $O_2 < 5$ mg/l,
- Aantal waarnemingen met $O_2 < 2$ mg/l

Nagaan hoeveel continuumeters er zijn, of we er wat mee kunnen

6. **Overmatige afspoeling vanwege neerslagextremen**

- Bronstudie naar toename in concentraties/belasting o.b.v. bijvoorbeeld waterbalans- en stoffenbalans
- Maximum neerslagoverschot

7. **Correlaties tussen de verklarende variabelen**

- Relatie tussen debiet en O_2 en tussen debiet en T. Verwachting is dat O_2 en T ongunstig worden bij uitzonderlijk lage debieten.

Hiermee is de toepassing van deze standaardmotivering voor tijdelijke doelverlaging vooral m.b.t. biologische kwaliteitselementen en dan vooral vis in R-type waterlichamen.

2. *Trendbreuk aannemelijk maken*

Let op dat het vooral om een trendbreuk in extremen in lage debieten en watertemperatuur gaat die van invloed zijn op een kwaliteitselement. Bovendien is het kwantitatief (en waar lukt significant aantonen) van deze verbanden belangrijk voor het aannemelijk maken dat ten tijde van doelbepaling deze trendbreuk niet voldoende voorzien had kunnen worden. Het nemen van aanvullende maatregelen om alsnog het doel te halen is een cruciaal element voor de aanspraak op een uitzondering tijdelijke doelverlaging. Er wordt namelijk vastgehouden aan het doel en gehandeld in de bedoeling van het wettelijke kader, namelijk waterkwaliteitsverbetering. Voorwaardelijk voor het gebruikmaken van deze standaardmotivering is dat toegezegde maatregelen deze planperiode zijn uitgevoerd in 2027.